

Učiteljski

TOVARŠ.

Izhaja
1. in 15. dne vsakega
meseca na celi polji.

—♦♦♦—
List za šolo in dom.

Veljá
za vse leto 2 gl. 50 kr.,
za pol leta 1 gl. 30 kr.

List 21.

V Ljubljani 1. novembra 1872.

Tečaj XII.

Kako naj se slovenski učitelj za svoj stan izobražuje.

Govoril pri letošnjem prvem občnem zboru ljudskih učiteljev v Ljubljani
Ivan Tomšič.

Predragi tovarši, bratje in prijatelji!

Važno, silno važno je vprašanje, katero hočemo danes slovenski učitelji razpravljati, vprašanje namreč: kako naj se slovenski učitelj za svoj stan izobražuje? — Predragi tovarši! Temeljito in vsestransko izobraženje slovenskih ljudskih učiteljev je gotovo prva pogoja — *conditio sine qua non* — vsega boljšega napredka našega ljudskega šolstva. Temeljito in vsestransko izobraženje ljudskih učiteljev in povzdiga ljudskega šolstva, to je oni ideal, po katerem učitelji vseh narodov že od časa slavnega Pestalocija tako željno hrepené. Za boljšo izomiko ljudskih učiteljev bojevali so se in bojujejo se še dandanes vsi slavni in umni pedagogi dobro vedé, da je to edina pot, po kateri se bodo dosegle tudi vse druge naše želje in da samo po tej poti se bode zboljšalo tudi naše materijalno stanje in povzdignila naša ljudska šola. Ako nam je tedaj, predragi tovarši, boljša bodočnost naše ljudske šole in boljši napredek našega ubogega národa pri sreči, potem, predragi tovarši, delajmo vsi z vsemi mogočimi in postavnimi sredstvi na to, da si tudi mi slovenski učitelji pridobimo za svoj stan tolikanj potrebne izobraženosti.

Vsaj se nam, žalibog, očita od vseh strani, da delamo premalo, in da je posebno naša dežela kranjska, kar se tiče ljudskega izobraženja, ena v zadnji vrsti našega cesarstva, pa da smo mi krivi, da naš národ zaostaja v izomiki in napredovanji. Pravi in očita se nam, da smo mi sedanji učitelji „ein nachtheil für das allgemeine interesse, ein hemmschuh für den gesammtfortschritt im schulwesen eines landes, der den fortschritt der bildung der lehrindividuen zur grundbedingung hat“. Tovarši! ne pustimo tedaj, da bi se nam kaj takega, kar dosihmal še nikdar slišali

nismo, očitati moglo, marveč preiskujmo marljivo, kdo je kriv, da slovenski učitelji niso izobraženi tako, kakor so znabiti učitelji drugih bolj izobraženih národov.

Da bi tedaj naše prvo današnje vprašanje: „kako naj se slovenski učitelj za svoj stan izobražuje“, vsestransko pretresli, treba nam je najpred vedeti: kaj je prav za prav ljudski učitelj, kakošno nalogo ima ljudska šola in potem takem tudi ljudski učitelj kot njeni izvrševalec?

Predragi tovarši! Že samo imé ljudski učitelj, ali kar je še bolj prav in bolj naravno národni učitelj, národna šola, kaže nam jasno kot beli dan, da mi ljudski učitelji nismo nič drugega, nego učitelji za naše prosto ljudstvo, tedaj pri nas po slovenskih pokrajinah — učitelji za naše slovensko ljudstvo ali kar je vse eno, za naš prosti slovenski narod. To resnico potrjujejo nam tudi vsi nemški učitelji, ki pravijo: „Unter dem namen volksschullehrer ist nicht nur der schullehrer im eigentlichen sinne des wortes, sondern auch der volkslehrer zu verstehen“. Ravno tako so tudi nemški učitelji, učitelji za svoj nemški narod, laški učitelji za laški narod, Čehi za češki, Magjari za magjarski, Hrvati za hrvaški, Srbi ze srbski itd., tedaj mi slovenski učitelji smo učitelji za naš slovenski národ.

Poglejmo zdaj iz pedagogičnega stališča, katero sredstvo ali pomoček najbolj pripomore, da se prosto ljudstvo, ali kar je vse eno, národ, mika in izobražuje.

Vsaka izreja, vsako poučevanje mora biti v istem jeziku, katerega razume posamesni človek ali obče ljudstvo, t. j. Nемец se mora učiti po nemški, Čeh po češki, Magjar po magjarski, Lah po laški, Hrvat po hrvaški, Srb po srbski, — tedaj naravno tudi Slovenec po slovenski. Vedno se nam trobi na ušesa, da je nemška ljudska šola ponos nemškega naroda. Jaz, tovarši, nočem preiskovati tega, toliko pa vendar moram omeniti mimogredé, da nemški ljudski učitelji sami priznavajo, da še niso na vrhuncu ljudskega učiteljstva, in da imajo še vedno delati in popravljati, da dosežejo to, česar jim manjka. Priznati pa moramo vsi, da je nemškim ljudskim učiteljem národno izobraževanje nemške mladine, národno izobraževanje nemškega národa, vredba in razvijanje prave nemške ljudske šole čez vse drugo pri srcu, pa da se v to svrho nemški učitelji vsestransko izobražujejo v svojem maternem t. j. v nemškem jeziku, kajti drugače ne bi mogli širiti omike in olike med prosto ljudstvo ali národ in tako med široki svet. — Kako se pa izobražuje prosto ljudstvo ali bodisi kterikoli národ?

Prosto ljudstvo ali národ izobraževati pravi se: ljudsko ali pravo národno življenje zbudati in žlahtniti. To pa drugače ni mogoče, nego samo v istem jeziku, katerega narodova večina govori in razume.

Ako smo tedaj mi slovenski ljudski učitelji, kakor se nam to v novejši dobi skorej v eno mer očita, zaostali v izomiki in z nami vred naše slovensko ljudstvo, potem tej zaostalosti v narodnem napredku ni drugo krivo, nego to, da smo se mi slovenski učitelji premalo izobraževali v svojem maternem jeziku. In ker nismo znali, pa tudi nismo bili zmožni v pravem národnem duhu podučevati naše slovenske mladine, zaostal je potem takem tudi národ slovenski, kar se tiče njegovega izobraženja in više njegove omike.

Pač srečna je država, katera najde pravo pot, po katerej se narod najboljše in najlože izobražuje in žlahni, kajti izomikano ljudstvo je prva in močna podpora vsake države.

Nobeno ljudstvo na svetu in noben posamesni človek se pa še ni omikal v onem jeziku, katerega ne razume. To nas ne uči le zdrava pamet, temveč tudi skušnje iz vseh časov sveta.

Dokler se tedaj mi slovenski učitelji ne bomo izobraževali v svojem maternem jeziku, katerega umeje naša mladina in naš národ, tako dolgo ostane vsa naša vednost, katero si pridobimo v kakošnem tujem našem ljudstvu nerazumljivem jeziku, mrtev zaklad, od katerega niti naša mladina, niti naše ljudstvo nikakoršne koristi nima. Naši učitelji bi bili za vse druge dežele sposobnejši in bolj pripravi, nego za naše slovensko ljudstvo.

Ljudska ali národna šola je, — česar nihče ne dvomi, kdor ima zdravo pamet in srcé za svoj národ, — izobraževališče za prosti narod in ljudski učitelj v ljudskejši šoli je brez dvombe ona oseba, ki širi národno omiko najpred med nježno mladino in tako med ves — národ. Ljudska ali národna šola ima nalogo, da razvija vse dušne in telesne sile njezne mladine, da žlahni njih srca, da jo spodbuja k vsemu dobremu, koristnemu in plemenitemu, ter jo ob enem podučuje v vseh onih vedah, ki so jej za njeno poznejše življenje neobhodno potrebne, da človek pošteno in srečno živi, da postane dober in koristen ud človeške družbe, t. j. da iz njeznega otroka postane človek v pravem smislu te besede, t. j. da postane to, za kar ga je Bog na svet postavil.

Naloga ljudskega učitelja potem takem je, da na versko-nravnej podlagi vzreja pametne in npravne ljudi, t. j. ljudi, ki le dobro delajo in mislijo, ljudi značajne, pa ne veternjake, ob kratkem — ljudi take, ki so pravi in verni udje svoje matere cerkve, ki so pravi in zvesti udje svoje ožje in splošne domovine, z eno besedo: ljudi, kakor veva §. 1. nove državne šolske postave. — Ljudska šola mora vzrejati rodoljubne mestjane, vrle domorodce, unne in dobre gospodarje, značajne in poštene državljane.

Iz tega tedaj, predragi tovarši, lahko spoznate, da je ljudska, ali národna šola oni sveti hram, v katerem národ zajema prve kali za svoje nadaljno izobraženje, za svojo pravo časno in večno srečo. Ljudska šola

je potem takem národni zavod, ki stojí pod neposrednim nadzorstvom države.

Pač lepa in velikanska naloga je to, ki jo imamo mi ljudski učitelji brez razločka národnosti. Da pa to svojo težavno nalogo na tanko in vestno izvršujemo, treba nam je pač vsestranskega izobraženja.

Kako se tedaj moramo mi, slovenski učitelji, izobraževati, da bomo zadostovali tej svoje težavnej nalogi?

Dragi tovarši, bratje in prijatelji! tù nam zopet ne ostane drugega nič, nego da se vprašamo: kakošno mladino, kakošno ljudstvo imamo pred seboj? — Odgovor: Slovenski učitelj podučuje in izobražuje slovensko mladino, slovensko ljudstvo.

Kakor tedaj učitelji drugih národov, tako moramo skrbeti tudi mi slovenski učitelji, da si pridobimo najpred popolno znanje slovenskega jezika, kajti podučevanje t. j. ljudska omika mogoča je le v ljudskem ali narodovem jeziku, in vsaki, kdor resno hoče in misli na kako ljudsko izobraženje, ta mora pripoznati in podpirati podučevanje v národnem jeziku. Prvi pogoj za nas slovenske ljudske učitelje je tedaj temeljito znanje slovenskega jezika, potem „meinetwegen soll sich der slovenische lehrer auch dem studium der deutschen sprache mit eifer hingeben“, — nikakor pa ne narobe!

Ljudske šole v novejšem času so tudi res pri nas v ljudskem jeziku, kajti slavna naša vlada je že davno ravno to pripoznala, da le po ljudskem ali narodovem jeziku more se ljudstvo ali národ izobraževati.

Njihovo Veličanstvo, svetli naš cesar, so s svojega vladarskega prestola izrekli in zagotovili národno ravnopravnost, t. j. uživati in rabiti ljudski jezik na Slovenskem tako, kakor ga rabi Lah na Laškem, Magjar na Ogrskem, Hrvat na Hrvaškem in Nemec na Nemškem.

Pedagogičnega načela in postavne poti moramo se tedaj držati slovenski učitelji, kedar izobražujemo našo mladino v naši ljudskejši šoli, t. j. podučevati jo moramo v njej znanem slovenskem jeziku. Kdor drugače misli in nas slovenske ljudske učitelje drugače podučuje, ta ni pedagog, pa tudi ni pravičen, ker ne spoštuje enakopravnosti, in ne privošči našemu slovenskemu narodu splošne omike, ki je mogoča le edino v narodovem jeziku. — Ako pa hočemo v ljudskejši šoli po tej edino pravej poti širiti omiko med našo slovensko mladino in med naše prosto slovensko ljudstvo, ne smemo potem misliti, predragi tovarši, da smo za to velikansko delo že zmožni in popolnoma sposobni, če tudi ne znamo pravilno slovenskega jezika. Ne smemo misliti, da smo že zmožni za to velikansko delo, ako se nam v učiteljskem izobraževališči (preparandiji) za naš stan potrebni predmeti predavajo v tujem, nemškem jeziku.

Tovarši! Omika, prava človeška omika razvija in širi se le po lepem, oglajenem narodovem jeziku; le z oglajenim, pravilnim

govorom izobražuje in lika ljudski učitelj prosto ljudstvo ali národ. — Kakoršen jezik ali govor ima kako ljudstvo, takó je ljudstvo tudi omikano, kajti jezik je prava slika ali fotografija ljudskega duhá. Dokler tedaj ne bomo naše mladine in našega ljudstva izobraževali v v lepem, oglájenem národovem jeziku, toliko časa bomo morali vedno slišati, da smo surovi in neizobraženi. Brez jezikove olike ni upati národove omike.

Potrebna so nam tedaj v naše izobraženje taka učiteljska izobraževališča, v katerih se nastopni učitelji učé vse predmete v ravno tistem jeziku, v katerem je bodo oni pozneje druge učili. Učiteljska izobraževališča ne smejo biti pomanjkljiva, kar se tiče ljudskega jezika. Ako so izobraževališča za ljudske učitelje pomanjkljiva, potem mora biti tudi pomanjkljivo znanje in izobraženost ljudskega učitelja, ki je pomanjkljivo šolo izvršil. Ako je znanje in izobraženje ljudskega učitelja pomanjkljivo, potem ni čudo, da tudi prosto ljudstvo ne napreduje.

Predragi tovarši! Ako je nemškim učiteljem pripuščeno v svojih „lehrertagih“ žaliti druge národnosti in še celó нравno-versko odgojo, pa povdarjati posebno nemško národno šolo (deutsche nazionalschule) in prepevati neavstrijske nemške pesmi, potem smemo tudi mi slovenski ljudski učitelji pri svojih skupnih zborih vsaj brez strahu odkrivati pomanjkljivosti in napake našega ljudskega šolstva, da se popravi in zboljša, kar je slabega in napačnega, a obdrží, kar je dobrega.

Pred vsem drugim je napačno in brez vsega pedagogičnega načela, ako se nastopni učitelji za slovensko ljudske šole, ki podučujejo potem slovensko mladino, slovensko ljudstvo, podučujejo in izobražujejo v učiteljskih izobraževališčih v takem jeziku, katerega kot ljudski učitelji pri podučevanju slovenske mladine in slovenskega ljudstva rabiti ne morejo. Zoper vsa pedagogična pravila je, ako se toliko lepi in koristni nauki, kakor so n. pr. geometrija, matematika, prirodopis, zemljepisje, zgodovina, fizika i. t. d. predavajo v tujem, nemškem jeziku in se potem od ljudskega učitelja zahteva, da vse to, kar si je s težavo in trudom pridobil v učiteljskej izobraževalnici v tujem jeziku, prodaje slovenskej mladini in slovenskemu ljudstvu v njegovem domačem t. j. národovem jeziku. Po tem načelu bi moral ljudski učitelj biti modrejši in sposobnejši od glavnih učiteljev v izobraževališči, kajti on mora tuje blago po domače prodajati.

Predragi tovarši! to ni prava pot, po katerej se slovenski učitelj za svoj težavni stan pripravlja in izobražuje. Pomislimo samo to, s kolikimi težavami, s kolikim trudom in tudi z obilnimi stroški se mora mladi učitelj boriti, da si vse to, kar si je pridobil v tujem jeziku, raztolmači v domači, slovenskemu ljudstvu razumljivi jezik in si svoj nauk priredi tako, kakor ga za slovensko mladino potrebuje. Pač ni čudo potem,

da ljudski učitelj, kateri se ni nikoli napeljeval, da bi si izobraženja iskal v domačem jeziku, poslednjič vse veselje zgubi do domačega slovstva in le po tujem hrepení, ker se mu brez truda odpira. Vprašajmo le sami sebe, koliko nas je izobraženih za naše domače slovstvo! Za nemško slovstvo izobraženih nas je pa še manj, in to vsled tega, ker pri podučevanju slovenske mladine nemški jezik le z majhnimi izjemami rabiti moremo.

(Dalje prib.)

Pervi splošni zbor slovenskih učiteljev v Ljubljani.

(24. septembra 1872.)

(Dalje.)

Predsednik. K g. predgovornikovim opombam dostavljati moram, da je slavni deželni šolski svet že nekerikrat nove knjige ljudske šole dajal odboru učiteljskega društva v pretres, vendar vselej ne. Nadjamo se, da se bode vprihodnje na naše pravične želje še bolj oziralo in da se bode vsaka nova knjiga za ljudske šole zraven učiteljskega izobraževališča dajala tudi odboru učiteljskega društva v presojo.

Petar Tomič, profesor višje realke v Rakovcu pri Karlovcu na Hrvaškem: Dopustite mi dragi bratje in rojaki, da i ja kot gost iz hrv. vojaške krajine rečem nekoliko besed. Ja sem proputoval in precestoval kranjsko deželo in sem videl, da je tu skoro vse tako, kakor pri nas v vojaški krajini, kjer so nas Turki in drugi sovražniki hoteli odnaroditi. Povsod sem videl, da ste vi še več morali preterpeti, nego mi. Slovenec je zato pravi ranjeni in razpeti Kristuš med sosednimi narodi. Vi ste nenaraven ali bolje vrhunaraven boj bili in vodili proti mnogo vekšim neprijateljem. Zato se nije čuditi, da je pri vas mnogo nenaravnega postalo in do danes v životu ostalo. Ja sem na svojem potovanju opazil, da je kranjska zemlja „das Land der Unlogik“. Kakor se to vidi po vsej deželi, vidi se še bolj specialno pri učiteljskem izobraževališču. Kandidati, prihodnji narodni slovenski učitelji, učé se nemški za podučevanje slovenskih otrok, a ne slovenski! To je resmisel, kajti slovenski ljudski učitelji ostanejo med slovenskim ljudstvom, ker ne avanzirajo kakor drugi činovniki ali vojaki. Po tej logiki bi mogel profesor orientalnih jezikov tudi postati slovenski narodni učitelj. Slovenske šole morajo biti slovenske in narodne po božjej in človeškej pravici in po naravnem zakonu. Da preparandije ali pedagogije, kjer se izobražujejo narodni učitelji za narodne šole, morajo biti z jezikom in duhom narodne, to se vé in samo po sebi razumeje. Naj vekši nemški filozofi in pedagogi od Pestalozzi-a, Herberta do Diesterweg-a in Weitz-a pravijo, da drugače ne more biti narodne omike, nego v narodnem jeziku. Kar slo-

venskim učiteljem ne more dati slovenska literatura, mora dati jim hrvatska literatura s slovensko vkup, zajedno. Vsak izobražen Slavjan obadva alfabeta — latinski in cirilski — umé čitati in pisati, kakor Nmec svoje. Razložek v literaturi med inteligencije slovensko in hrvatsko ne smeje biti, nego moramo se bližati, da bodedo imeli jeden literarni jezik na slovenskem jugu. Zato predlagam, da izvolite skleniti, da bi se hrvatski jezik kot obligaten predmet predaval v vseh tečajih slovenskega učiteljskega izobraževališča. Omikani Slovenec in posebno še narodni slovenski učitelj ne more zatajiti in ne smeje pozabiti, da je tudi Slovan. Kdor tedaj hoče in želi prav napredovati, mora tudi ruski toliko znati in razumeti, da more vsako rusko knjigo v originalu čitati in za dobro in napredek milega naroda upotrebovati. Jezik je sredstvo za višjo kulturo in svrhu človeštva. Četiri so nam takošna sredstva ali jeziki za kulturo na dispozicijo: angleški jezik, francoski, nemški in srodni ruski. Ruski se jedno leto rojen Slovenec ali Hrvat več nauči, nego angleški, francoski ali nemški četiri ali pet let. Slovenski učenec se v gimnaziji ali v realki in v životu dovolj nauči nemški; avanziral tako ne bode, nego ostane med narodom, zato je dovolj, da nemški le toliko zna, da razumeje nemške knjige. Goethe je djal: „Wer zwei Sprachen vollkommen spräche, müsste zwei Herzen haben“.

Iz ovoga vidite, da sem ja prepričan in osvedočen, da so preparandije važniji zavod za narod in narodno omiko, nego gimnazije in realke vkup. Zarad tega nadalje predlagam, da sklenete in ministerstvu predložite, da učitelji na učiteljskih izobraževališčih morajo biti v vsem ravni in ravnopravni z gimnazijalnimi in realkinimi učitelji, osobito pako gledé karaktera, verste in plače. Učitelji izobraževališča za slov. učitelje morajo tudi biti strokovni (Fachlehrer) in samo le kot strokovni nameščeni. Nadalje vam predlagam, da naj si učitelji učiteljskega izobraževališča sami iz svoje sredine zbirajo ali volijo ravnatelja (za 1 — 3 leta). (Živijo!)

Predsednik: Gosp. Tomšič, ako hoče v svojih predlogih kaj spremeniti ali izpustiti, ima zadnjo besedo.

Ivan Tomšič: Nobeden izmed govornikov ni overgel, kar sem jaz rekel, zato se tudi nadejam, da bo slavni zbor sprejel moje predloge. Kar je g. Lapajne govoril o več slovenskih izobraževalnicah, in sicer v Mariboru in za koroške Slovence za slovensko učiteljsko izobraževalnico kod paralelko v Celovcu, se jaz sicer s tem vjemam, ali mislim, da bi z a z d a j dobro bilo, če bi sa j eno slovensko učiteljsko izobraževalnico in sicer v Ljubljani imeli. (Glasovi: tudi v Mariboru!) Za hrvaški jezik v izobraževalnici se z g. Tomičem tudi vjemam. Hrvaški jezik je slovenskim učiteljem popolnoma potreben, posebno takim učiteljem, ki so na hrvaškej meji. Pedagogičsko društvo v Zagrebu, ktero pedagogičske knjige izdaja, je tudi nam poslalo

povabila, da se vdeležujemo koristne naprave in da vstvarimo slovensko pedagogiko, kako bi nam pa to mogoče bilo, ako se medsebeno ne bomo razumevali? In še dalje je šlo to poprej omenjeno društvo; vabi nas namreč, da v svojem jeziku pišemo, a pedagoško društvo bo dajalo take spise tiskati. Vidite torej, da sami večih podvzetij ne moremo začeti, naj piše kdo kakšno debelejšo knjigo, videl bo, kako je težavno, lotiti se takega dela brez zagotovljene podpore sosednih narodov. Tedaj hrvaški jezik nam je kod najbližji sosedni in srodni potreben, da vzajemno delamo. Učenje tega jezika nam ne bo posebnih težav delalo, saj vidimo, da nekteri naši tovarši, da-si se posebno tega jezika ne učé, že dobro v njem govoriti umejo.

Predsednik bere 1. resolucijo in pravi: Tisti gospodje, ki so za to resolucijo, naj roko vzdignejo. (Enoglasno sprejeto.)

Imamo zdaj tudi drugi predlog g. Lapajneti, kod dostavek prvej resoluciji, da se namreč tudi v Mariboru in Celovcu osnujete učiteljske slov. izobraževalnici. Prosim, gospode, ki so za to resolucijo, naj zopet roko vzdignejo. (Sprejeto.)

Potem prosim, da bi se še o g. Tomičevem predlogu glasovalo, ki pravi: da bi se v slovenske izobraževalnice za ljudske učitelje hrvaški jezik kod obligaten predmet vpeljal. (Enoglasno sprejeto.)

Sedaj imamo še drugo točko g. Tomšičevega predloga gledé prošnje na sl. ministerstvo.

Petar Tomič: Prosim, naj bi se tudi o predlogu gledé ravnopravnosti učiteljev na preparandiji z učitelji gimnazij in realk glasovalo.

Predsednik: Naša postava se gledé tega s postavo za srednje šole popolnoma vjema, kar zadeva nauk ali šolske ure; da je pa sploh več učnih ur na preparandiji, je vzrok, ker je v preparandiji za izobražbo menj časa odmerjeno, kakor po ostalih srednjih učnih zavodih. Druga reč je pa, kar se tiče volitve direktorjev med učiteljstvom, za kateri prodlog prosim, da bi se glasovalo. (Sprejeto.)

Petar Tomič: Še gledé ur nisem čul vprašanja; več kod 20 ur na teden ne sme učitelj v preparandiji imeti.

Dr. Jarc: V postavi je govor samo o maksimu, ki znaša 30 ur; sploh pa je običajno, da imajo učitelji na preparandijah, kakor na gimnaziji in realki, po 18—19 ur na teden. Ta maksimum se ima razumevati le za suplencije, in ako kateri iz med učiteljev ima več ur, to ima tudi pravico na nagrado. Sploh pa nima noboden toliko ur.

Predsednik: Jaz mislim, da je g. Tomič zadovoljen s tem pojasnilom. (Govornik se zadovolji, in o stavljenem predlogu se ne glasuje.) Naj bi se sedaj volil odbor, ki ima nasvetovano peticijo do sl. ministerstva sestaviti. Jaz mislim, naj bi te odbornike g. Tomšič sam nasvetoval.

Ivan Tomšič: Jaz mislim, da bi se odboru učiteljskega društva naložilo, da si izbere pet udov, ki bi potem tako prošnjo sestavili in sl. ministerstvu odposlali.

Predsednik: Tedaj prosim, ali sl. zbor podpira ta predlog, da bi se namreč odboru učiteljskega društva prepustila sestava te prošnje? (Sprejeto enoglasno.)

Pridemo torej k drugej točki programa: kako naj se uči drugi deželni jezik v šolah. Poročevalec o tem vprašanju je g. Knific, učitelj iz Teržiča.

Knific v svojej obširnej obravnavi tega vprašanja pravi, kako težavna mu je naloga, ko se že na obrazu pričujočih vidi, da ste v zboru dve stranki. Omenja za dokaz raznih brošur in programov. Naglasuje sicer potrebo vsacega jezika, pa tudi nemškega, ker že narodni pregovor pravi: „Kolikor jezikov znaš, toliko ljudi veljaš“. Pot, po kateri se jeziki učé, je analitična in sintetična. V ljudskeji šoli nemški jezik učiti, je pa vendar prezgodaj, ali kaj si čmo — pravi — muss ist ein bitteres Essen. Nekteri nemški jezik po šolah še prav po starem kopitu mlatijo. — (Ko je govornik to stvar obravnaval, so se tudi slišali klici: „Na stvar!“) Govornik neha in sklene svojo obravnavo s sklepom: V prvih dveh razredih naj se le domači, a v zadnjih dveh pa tudi nemški jezik podučuje, — in z besedo „z Bogom“ zapusti govornico.

Stanonik: Jaz pa pravim, da za čisti slovenski narod naj bodejo le čisto slovenske šole, za vse druge šole se ne brigamo in ker je stvar čisto naravna, naj bi se čez ta predlog prešlo k dnevnemu redu. (Živijo!)

Škoflek: Pomisliti moramo, da je pedagogika že davno vsaki drugi jezik iz ljudskih šol zaverгла, zato nemški jezik iz narodne šole enkrat za vselej ven! (Dolgotrajni živijo-klici.)

Lapajne: Akoravno sem popolnoma proti nemščini v ljudski šoli, vendar je treba včasih, da se otroku nemščina v glavo vbija, in če že moramo nemščino učiti, naj bi jo vsaj tako učili, kakor že sami Nemci hočejo, t. j. pišimo nemško besedo z latinico in vsa imena z malimi pismeni. To so za dobro pripoznali tudi nemški učenjaki. Predlagam torej, da bi se po slovenskih šolah nemščina z latinico pisala in se je sploh pa le toliko učilo, da bojo otroci znali čitati, vse nepotrebne čerke se naj pa v pravopisu popolnoma izpuščajo, da se našim otrokom učenje nemškega jezika vlahkoti.

Stanonik: Kar je g. predgovornik povedal, veljá le gledé čerk, a nemški jezik bi po tem takem vendar v naših šolah ostal. Jaz sem pa poprej rekel, da v slovenskih narodnih šolah naj bo le čisti slovenski jezik, in da se za noben drugi jezik v naših šolah ne brigamo. (Dolgotrajni živijo-klici.) Prosim tedaj še enkrat sl. zbor, da čez to vprašanje preide na dnevni red.

Predsednik: Ako predlog Stanonikov sprejmemo, tedaj odpade predlog g. Lapajnetov. Prosim sl. zbor, da najpoprej o prvem predlogu odloči. (Predlog Stanonikov je zbor enoglasno sprejel.)

(Dalje sledi.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

41. Po vsoji slovnici je razlagal Metelko slovenščino po nemško največ iz čerkopisja in glasoslovja, iz besedoskladja in oblikovja, nekoliko iz skladnje in nekoliko iz književne zgodovine, in iz tega je dajal tudi pismene šolske naloge. Za domače je kakor pred na bogoslovji imel tudi na gimnaziji zlato vodilo: „Vsak naj piše ali iz družih jezikov prestavlja kar hoče; vender je pa bolji, de se vsak veči del v lastni napisatvi vadi. Napák naj se vsak skerbno varuje; kateri se jih pa zavolj pomanjkljivega znanja slovnice ne more še ogibati, naj pusti sestavke, in naj posebne besede sklanja“. Zlato tako svobodno vodilo pametnim ter v resnici svobodnim! Po njem so mu slušatelji njegovega nauka na liceji prinašali res zlate svobodne sestavke ali spise v vezani in nevezani besedi, in prilastil si je bil Metelko toliko znanja o pesništvu, da je skor vsakteremu vedil kaj svetovati, kako naj se to ali uno popravi in še zboljša.

Drugače pa se mu je godilo na gimnaziji pri lahkomišljeni in dostikrat preširni mladini. Pač so tudi tù nekteri nosili mu lepe spise, mnogi pa mojih součencev so le sklanjali in spregali v VII., pa še v VIII. gimnazijskem razredu, in to je ostalo neki, dokler je javno učil Metelko.

Šolske naloge je dajal naj rajši iz slovnice, o čerko- in pravopisji, o glasu, náglasu in naglaskih, o glagolu, pa tudi iz višega jezikoslovja, iz književne zgodovine, potem o pravi oliki, o pridnosti in marljivosti v mladosti, o premagovanji samega sebe, o modrosti in nasproti o neolikarnosti, lenobi in zanikernosti, o mladostni nagajivosti in preširnosti, o drugih njenih napakah in njihovih žalostnih nasledkih; n. pr.:

Kteri razloček je med navodom in sostavo slovanskih čerkopisov? Z Gajico se pride velikrat pri glasnikih in soglasnikih v zadrego, s Cirilico pa nikoli ne; zakaj in kako to? — Kteri razloček je med cirilskim in tevtonskim pravopisjem, katero je bolje in kdaj posebno potrebno? — Ktere zadrege se velikrat primerijo pri branji pisem v sicer sploh navadnem tevtonskem čerkopisu, in kako si je v tem pomagati? — Kaj je glas, kaj náglas, koliko različnih glasov in koliko náglasov imamo v slovenščini? Kaj izide iz premembe glasa, kaj iz premembe náglasa? — Koliktera je izreka glasnikov, ktera je prava raba naglasnih znamenj, in ktera njih napčna raba se v sedanjem pisanji večkrat vidi? — Kako ločimo v govoru glas od náglasa in kako v pisanji oba pri vsih samoglasnikih zaznamvamo; kdaj se náglas mora in kdaj se ne more prav zaznamvati? — Kteri samoglasniki in kdaj delajo dvoumnost v besedah in ktera je prava stava

slovenskih samoglasnikov mém nemških? — Kteri predlogi po spremembi náglasa sklon spremené? Ali tudi podvojena zateza pomen besede ločí? To naj se v zgledih skaže. — Ktere posebnosti ima polglasni e v izreki in v pisanji? — Ima li polglasnik lastnijo pravega glasnika in kako se v tevtonskem čerkopisu záznamva? Kolikéri je polglasnik po izviru in kolikéri po slovniški rabi?

Ali je dosti za slovenski pravopis le sklanje in skladnjo dobro znati brez znanosti izobraženja besed, in ali se more kdo tega brez slovnice naučiti? — Kteri izobrazni zlogi ali izobrazniki pri zmanjšavnih in drugih imenih se v tevtonskem čerkopisu po pravi izreki ne morejo pisati in kako jih moramo pisati po Gajici? — Ktere številke se rabijo v skladnji imenom, ktere prilogom enako, ktere in kdaj vladajo rodivnega? — Ktera je prava raba osebnih zaimen po obeh oblikah, ki naj se tukaj naznanijo po skladnji in sostavi s predlogi? — V ktere razrede smo razdelili glagole in ktere izobrazve se po tej razdelitvi bolj različne vidijo? Kako se od tod skaže, da glagoli mahnuti, dvignuti itd. nimajo izobrazne priličnosti v slovenskem, in da sodivna stopnja niži, viši itd. brez j ima svojo priličnost? — Kteri so glagolski značaji, in kteri zmed njih se brez znanosti glagolskih oblik ne morejo prav izobraziti? — Zakaj imamo v slovenskem tako malo nepravilnih glagolov, in ali je bilo vselej tako? Ktere napake se prigodé v pisanji iz neznanosti glagolskih oblik? To naj se s pristavkom zadetih pravil v zgledih skaže.

Zakaj je k veljavni pisavi znanje slovnice neogibljivo potrebno? — Zakaj gospóda, kteri v slovenščini ostudne napake dela, tudi sicer malo čislajo? — Iz slovnice in slovstva je skazati, da so resnične té Kvintilijanove besede: Slovniška učnost je izmed vsih vednost edina, ktera več koristi prinese, kakor kaže; kaže namreč le majhne reči, pa je podpora vsim, tudi nar večim učenostim in torej potrebna mladini, prijetna starim, in vsim mila spremljeavka skrivnost. — Ktere posebne koristi prinese ukoslovcu doveršeno znanje slovenščine? — Zakaj smo dolžni slovenščino mikati in sicer tudi po njenem duhu, ne le po njeni telesni snovi? — V kterih notranjih in vnanjih zadevah je pri nas slovenščina mém nemščine, in ali ne zahtevajo različne zadéve različnega navoda v učenji? — Kako se da skazati, da nimajo vsi jeziki enake vrednosti, in da slovenski nemškega preseže?

Zakaj je za omiko slovenščine treba tudi njeno slovstvo dobro znati, in ktero djansko korist nam prinese to znanje? — Kdo sta bila Ciril in Metodij, in zakaj jima veliko hvalo vemo? — Kaj vemo zanimivega od o. Maksima, od Atoškega gorovja; o glagoliškem slovstvu, v ktere dobe se razdeli in od kod so mu rusnije?

Če se dušnim in telesnim močem že v mladosti prava natega da, se je nadjati srečnega življenja. — Kdor majhnoto reči zanemarja, velikoto zgubi. — Lenoba je gnjezdo, v katerem se vsaktera hudobija zleže. — Kakor za polžem smerkova steza, tako za razuzdanim človekom pohujšanje gre. — Hinavec in pijanec oskrunita nad seboj nar večí božji dar; prvi zanapéva, drugi zapije svojo pamet. — Kakor se stoječa voda usmradi, tako se človek v lenobi spridi. — Bahač in prevzetnež le malo imá in malo veljá. — Kakor se prazno klasje mémo polnega vzdiguje, tako si prazna glava več od učene domišljeje. — Napuh in popačeno serce sta nar večí ovirka izobraženosti. — Zla zadirá ima mnoge hude nasledke. — Ksanje mladostne preširnosti v poznejih časih malo pomaga. — Preširnost pripravi človeka v velike zadrege. — V mladosti navajeno neolikano vedenje je velika nesreča za ves čas življenja. — Jeziku berzda reč je lépa, — Ker kdor je nima, se mu utépa. — Olike ali izobraženost se posebno razodeva po skerbní prejemi družih volje v svojo. — Kdor nagaja, gotovo

drugim hudo, sam sebi pa vselej nar huje stori. — Brez zatajenja samega sebe ali premagovanja svojega nagnjenja ni mogoče izobraženosti doseči in celó misliti je ne. — Ne smejaj se o nečasu in ne govori prederzno; uno te kaže nemodrega, to neumnega. — Seneka pripoveduje od modrega Sekstija, da si je vsak dan, preden je šel počivat, te tri vprašanja postavil: Ktero rano si dans na sebi zacelil? Kteri napaki se ubranil? V katerem obziru se poboljšal? Današnja naloga zahteva namen in veljavo teh vprašanj pokazati. — Seneka pravi: Preden se hočeš poboljšati, moraš spoznati sam sebe: ker začetek tvojega blagra je spoznanje tvojih napak itd. itd.

Pravila *)

društva „Narodna Šola“ v podporo slovenskemu šolstvu.

§. 1. Namen društva je: materijalno podpirati slovensko ljudsko šolstvo.

Sedež društva je v Ljubljani.

§. 2. Društvo si pridobiva sredstva:

- a) po letnih doneskih svojih udov;
- b) po nabiranju daril v denarjih, knjigah, učnih pripomočkih in šolskih pripravah;
- c) po prihodkih od društvu na korist napravljenih koncertov, gledaliških iger, razstav izdavnih spisov, in podob i. t. d.

§. 3. Društvo dela raznim načinom:

- a) podaruje pravim udom učila i. t. d. (§. 8);
- b) kupuje revnim šolam učne pripomočke in ubogim učencem potrebna učila;
- c) daje slabo plačanim učiteljem primerne knjige za nadaljevalno izobraževanje;
- d) daje nagrade učiteljem za dobre spise slovenskemu ljudskemu šolstvu namenjene, in pospešuje sploh po svojih močeh vse, kar je na prid slovenskemu ljudskemu šolstvu.

§. 4. Udje društva so:

- a) ustanovniki, kateri plačajo enkrat za vselej, ali v dveh letnih obrokih 20 gld. v društveno blagajnico;
- b) pravi udje;
- c) častni udje.

§. 5. Pravi udje so le: ljudski učitelji in ljudske šole na Slovenskem. Pravi ud postane, kdor se zaveže plačati za letni donesek 1 gld. vsaj do 1. oktobra vsacega leta, ali enkrat za vselej 20 gld. v društveno blagajnico.

*) Društvo „Šola“ s sedežem v Idriji, preseli se sedaj v Ljubljano. V ta namen so se pravila pre naredila in vladi predložila. V ta na-
Vredn.

§. 6. Dobrotnik društva je, kdor nakloni društvu darove v denarjih, knjigah, učnih pripomočkih i. t. d.

§. 7. Za častne ude sme občni zbor imenovati osebe, ktere imajo za povzdigo slovenskega ljudskega šolstva posebne zasluge.

§. 8. Pravice vseh udov so, da smejo v občnem zboru nasvete staviti, glasovati in v odbor izvoljeni biti.

Pravi udje dobivajo od društva po njegovih močeh vsako leto darilo bodi si v učnih pripomočkih, šolskih knjigah in pripravah, knjigah za nadaljevalno izobraževanje i. t. d. Na izrečene želje pravih udov se bode odbor oziral.

§. 9. Občni zbor ima pravico:

a) da voli vsako leto v odbor 9 udov, izmed katerih jih mora vsaj 6 v Ljubljani stanovati;

b) da izbere izmed udov tri pregledovalce letnih računov;

c) da sme častne ude imenovati;

d) društvena pravila prenarediti in

e) skleniti razpust društva.

§. 10. Občni zbor se mora vsako leto vsaj enkrat v šolskih praznikih sklicati. Zbor veljavno sklepa, če je deset udov nazočih. Praviloma le tisti udje glasujejo, kateri sami pridejo k zboru; le pri volitvah odbora se všttevajo tudi volilni listi od nenazočih udov poslani.

§. 11. Društvene zadeve opravlja odbor, kateri voli izmed sebe predsednika, njegovega namestnika, tajnika in denarničarja. Pri sejah mora biti vsaj 5 odbornikov nazočih.

§. 12. Predsednik vodi društvo in ga zastopa proti vnanjosti. On sklicuje odborove seje in odločuje pri enakem številu glasov; kedar je on zaderžan, namestuje ga njegov namestnik. Z denarničarjem ali s katerim odbornikom vred nakupuje razne reči, ki se dajejo pravim udom ali po mogočnosti darujejo revnim šolam in učiteljem; vse to po odborovem naročilu.

Tajnik oskerbuje pisarije v društvenih zadevah, denarničar pa društveno blagajnico.

§. 13. Prepire med društveniki vsled društvenih razmer rešuje brez priziva izbrano sodništvo, v katero voli vsaka stranka enega sodnika, odbor pa imenuje predsednika.

§. 14. Ako društvo po sklepu občnega zbora neha, odločuje poslednji občni zbor, kaj se ima zgoditi z društvenim premoženjem.

Šolsko obzorje.

Iz Železnikov. (Čertice o konecletnih preskušnjah.) Novi časi rodili so tudi pri šolstvu marsikaj novega. Tako se med drugim n. pr. tudi šolski ukonec leta razno sklépa. V nekterih krajih ravnaajo se še po starem redu, namreč

da imajo javne konecletne preskušnje; — druge namestujejo le-to razne šolske veselice; — v posamesnih krajih pa se menda šola tudi kar brez vseh posebnost skončava. Po latinski prislovcici: »Variatio delectat!« in na podlagi sv. piseškega izreka »Vse poskusite, najboljše pa ohranite!« sem našo šolo že dve leti prav originalno dokončal. Ako bi morebiti koga mikalo, kaj o tem slišati, sem mu prav rad na službo; naj torej tù po večjem nekoliko povem. Lanskega leta od krajnega šolskega sveta zaradi preskušnje prosti volji pripuščten, nisem hotel mladini nič naznaniti, kdaj ravno da bomo šolo končali; ampak na pogostna vprašanja sem vselej odgovoril: vsaki dan bodite na to pripravljene. In tako se je bilo približalo čisto na tihem jutro in dan, katerega sem bil odmenil za sklep šolskega leta. Ker mladina pri nas razun o zimi še vedno hodi vsako jutro k šolski sv. maši, smo to storili, se vé, tudi zadnji dan. Ko pridemo iz cerkve v šolo nazaj, smo odmolili navadno molitev pred šolo, potem pa sem otročaje n. pr. tako-le ogovoril: »Ljubi otroci! pač res je, da pod solncem vse mine! Veliko jih je že pred vami hodilo v to šolo, pa jo zopet zapustilo. Eni zmed teh živijo v domačem kraju; nekteri razšli so se križem svet; mnogi pa so se preselili tudi že v večnost. Tudi vi boste prej ali pozneje zapustili šole ljubi dom, razkropili se po raznih stanovih, in razno delali do smerti; Bog daj, da bi bili srečni! Da res vse mine pod solncem, nam zlasti kaže tudi današnji dan, in ravno sedanja ura, v kateri skončujemo šolsko leto«. (Otroci osupnjeni poslušajo, da si skoraj ne upajo dihati. Jaz pa nadaljujem:) »Za mnoge zmed vas ta trenutek ne more biti vesel; — precej veliko jih je namreč zelo zanemarjalo svoje dolžnosti. Opominjal sem pogosto lepo in tudi resno, pa zdalo je le malo; pri nekterih skoraj nič! — Po navadi smo imeli zadnji dan šolskega leta preskušnje, pri kateri so pridni in marljivi učenci in učenke pokazali, koliko so se naučili in koliko znajo. Letos bomo, da se kaj spremení, to opustili. Vbogljivi učenci in učenke so vse leto in skoraj vsaki dan kazali, da jim je za úke resnica in mar; lenuhi so delali ravno nasprotno. Druga leta smo poklicali najboljše učence in učenke, ter jih obdarovali in pohvalili, zanikerneži so smeli to vsaj gledati; letos naj bo tudi to spremenjeno«. Za tim sem poklical iz vseh treh razredov one učence, ki so se slabo učili, ali imeli po starih razredbah 3. red. Po kratkih resnih besedah odperl sem jim šolske duri, rekoč: »Za vas je šolsko leto skončano, odlazite!« — Potem sem poklical učence in učenke, ki so se srednje učili. Djal sem jim: »Vi ste bili sicer malo boljši mimo unih, ki sem jih ravnokar pognal iz šole; vendar pa še dovolj léni, torej idite tudi vi za unimi!« Izmed le-téh je seglo nekterim moje ravnanje že nekoliko k sercu, — tekle so celó solze, pa prepozno! Zapustiti so mogli tudi ti šolsko sobo. Ko je bil tedaj tako iztrebljen šolski plevel, sem nadaljeval: »Kar vas je še tù ostalo, ste bili eni izverstni, eni pa ste se učili prav dobro, eni le dobro. Mnogi bi bili lahko še boljši, kot so bili; naj se prizadevajo torej prihodnje leto, da se povzdignejo na višjo stopnjo marljivosti. Potem sem prebral najpred učence in učenke, ki so se dobro učili, ter obdaroval vsakega s kakim spominkom; temu je sledilo izklicanje izverstnih šolarjev in šolaric, izmed kterih je sprejel vsaki lepe bukvice z zlato obrezo; konečno pa so bili imenovani še prav dobri ali pohvaljeni učenci in učenke, ki so tudi dobili vsak svoj dar, bukvice ali pa slovenske zemljevide. Potem smo opravili šolsko molitev, in šolsko leto je bilo končano.

Morebiti bode kdo izmed učiteljev tako skončevanje šole grajal ali celó nepristožno imenoval. Vsakemu prepustim o tem prosto misel in razsodbo. Jaz pa sem skusil letos, da moj original je vendar le rodil pri marsikakem otroku dober sad. Ko se je bilo namreč jelo šolsko leto nagibati h kraji, in sem ne-

ktere mlačneže opomnil, naj se varujejo, da zadnji dan ne bodo mogli zopet žalostnega serca iz šole, je marsikakega to tako k marljivosti spodbudilo, da sem konec leta res videl več dobrega sadu, kakor sem se ga med letom nadjal. Torej rečem k sklepu: Učitelji! mnogo poskusimo, najboljše pa ohranimo. Z Bogom!

Jos. Levčnik.

Iz Kranja. (Prijazna prošnja do vseh šolskih prijateljev.) 19. septembra t. l. smo učitelji Kranjskega šolskega okraja ustanovili okrajno učiteljsko knjižnico v smislu ukaza vis. min. za bogočastje in uk od dné 15. dec. 1871, št. 2802. Izvolil se je tudi opravični odbor. Ali kaj pomaga, ko pri pičli plači učiteljev sploh in posebno v Kranjskem okraji ni mogoče, da bi si učitelji sami mogli vsako leto kaj pritergati, da bi sami kupili za knjižnico potrebnih knjig in učnih pripomočkov; od nikoder pa tudi ni upati zdatne pomoči. Obrača se torej opravični odbor spolnovaje svojo nalogo, katero mu je okr. uč. skupščina izročila, do vseh blagih šolskih prijateljev, duhovnih in svetnih, učiteljev in neučiteljev, s prijazno prošnjo, naj blagovolijo pogledati po predalih svojih knjižnic, morda najdejo kakošno v šolstvo pripadajočo knjigo, ktere ne rabijo, in naj jo darujejo tej mladi knjižnici. Vstreženo bi bilo posebno s pedagoškimimi-podučivnimi in sploh znanstvenimi knjigami in časopisi; hvaležno se bodo sprejele pa tudi druge, še tako male knjižice, ktere se bodo, če bi ne bile prav pripravne za okrajno knjižnico ali če bi bilo več natisov ene verste, razdelile po knjižnicah ljudskih šol Kranjskega šol. okraja. Vse knjige in tudi denarni doneski naj se blagovoljno in če je le mogoče tudi franco pošiljajo Fr. Špendal-u, katehetu in ravnatelju 4 razredne ljudske šole v Kranji (Krainburg) na Gorenškem. Šolski prijatelji! pomagajte mladi knjižnici na noge, pomagajte učiteljem k višemu izobraženju! Omika učiteljeva se bo preselila na vaša deca, slovenski izobražen narod vam bo še pozno hvalo vedel! Slovenski, pa tudi drugi šoli prijazni časniki so pa prošeni gledé velike koristi okr. š. knjižnice blagovoljno ponatisniti te verstice.

Za opravični odbor »učiteljske knjižnice Kranjskega šolskega okraja«.

Franjo Špendal, predsednik.

Iz Breznice na Gorenškem. Žalostno novico poročam »Tov.« V saboto 26. preteč. m. so našega učitelja g. Janeza Medjo (starega) na cesti od Potok do Mosta dobili ubitega. Kdo je njegov grozoviti ubijavec, se še do sedaj ne vé.

U.

Iz Stopič na Dolenskem. (Slovo!) Preselovaje se v svojo novo službo na Štajersko, kličem vsem svojim tovaršem na Kranjskem priserčni »z Bogom!«, ter želim, da bi se vam kmali zboljšal vaš materialni stan vsaj toliko, da bi nam domovincem ne bilo treba hoditi za kruhom v druge kraje.

Fr. Silvester, učitelj.

Iz Ljubljane. Deželni zbor odperl bode se 5. t. m. Večkrat smo že kranjski učitelji upljivo gledali na deželno zbornico, pa do sedaj še brez vspeha. Nadjamo se, da se bode vendar letos — skrajni čas že — naša stvar tū končno in sicer rešila tako, da bomo kranjski učitelji, kar se tiče plače in drugih pravnih razmer, na enaki ali še celó boljši stopinji s svojimi tovarši v sosednih deželah. Ako narodni zbor hoče koristiti narodu pri serčni korenini, naj podpira narodne, ljudske učitelje.

— Deželni odbor je v seji 18. preteč. m. sklenil, da bode se obrnil na deželni šolski svét za sporočilo, kako je dandanes osnovan poduk v kmetijstvu v tukajšnjem izobraževališču za učitelje in, ali bi ne bilo potrebno, da se to iz-

obraževališče gledé kmetijskega poduka postavi na obširnejšo podlago, ker pred je treba v kmetijstvu dobro podučeni učiteljev; ob enem pa bude tudi kmetijsko družbo naprosil, da bi mu naznanila, ali in po katerem načinu bi jej bilo mogoče, poduk v kmetijstvu v nadaljevalnih ljudskih šolah zdatno podpirati.

— Govori se, da o novem letu prideta v Ljubljani dva nova šolska lista na svetlo — eden v slovenskem, drugi v nemškem jeziku. Slovenskega bude vredoval g. Lapajne, nemškega pa g. g. Gariboldi in Zima.

— Ravno kar prišla je v Miličevi tiskarnici na svetlo (glej današnji »Kazalec«!) mala knjižica z imenom: »Telovadba v ljudskeji šoli« za našo šolsko mladino; pisal Janez Zima, učitelj v Ljubljani. G. pisatelj pravi v predgovoru: »Namen te knjižice je — našo šolsko mladino seznaniti s telovadbinimi izrazi, ker nauk v telovadbi ima zdatno podporo v tem, da imajo tudi učenci kako primerno knjižico ali navod, ki jim kaže posamesne izraze v telovadbi. Zraven tega pa ima ta knjižica tudi ta namen, da se doseže potrebna edinost pri nauku v telovadbi«. Ta, mična knjižica obsega te-le bolj važne razprave: o telovadbi sploh; nekoliko o vajah; redne vaje; proste vaje; nekatere vaje s pripravami in na pripravah; nekatere telovadbine igre. Na koncu vsega tega pridjane so tudi nekatere pesmi (v slovenskim in nemškem jeziku) in dve še celó z napevom. Vsem ljudskim učiteljem priporočamo to knjižico, ktera jim bude prav dobro učilo in vodilo pri nauku v telovadbi. Dobiva se v Miličevi tiskarnici po 20 kr.

— Tudi so na svetlem že vdrugeč natisnjene Gerkmanove »Perve vaje v pisanji« in sicer I., II., III. in IV. zvezek, ktere se dobivajo pri Giontinetu. Te vaje v pisanji so prav primerno sestavljene in zvezki imajo dober papir, zato jih priporočamo učiteljem in učencem.

Razpis učiteljskih služeb na Kranjskem. Pri c. k. rudarski ljudski šoli v Idriji je izpraznjena zač. učiteljeva služba v IV. šolskem razredu s 420 gld. letne plače, s prostim stanovanjem in s 37 gold. 80 kr. za kurjavo in z vertom. Prosilci naj dokažejo, da so tudi zmožni v godbi, in naj oddajajo svoje prošnje do konca t. m. pri rudarskem ravnateljstvu v Idriji. Izpraznjena je uč. služba v Kopanji blizo Šmarije na Dolenskem. Prošnje za njo naj se oddajajo pri okrajnem šolskem svetu ljubljanske okolice v Ljubljani do 15. t. m.

— Pri ljudski šoli v Čemšeniku je učiteljeva služba izpraznjena. Prošniki naj svoje prošnje do 6. t. m. vlagajo pri c. k. okrajnem šolskem svetu v Kamniku.

— Na dvorazredni ljudski šoli v Mozirji je razpisana podučiteljeva služba z letno plačo 300 gld. in s prostim stanovanjem. Prosilci naj položijo svoje prošnje s postavnimi spričali in dokazi v popolnem znanji nemškega in slovenskega jezika naj dalje do 1. t. m. pri krajnem šolskem svetu v Mozirji.

Okrajni šolski svèt v Gornjem Gradu 15. oktobra 1872.

Premembe v učiteljskem stanu na Kranjskem. Ministerstvo za bogočastje in uk je za radoliški okraj na Gorenskem imenoval šolskega nadzornika g. Silvestra Keše-ta, dekana v Begnjah pri Radolici. — Fr. Silvester, učitelj v Štopičah na Dolenskem, dobil je službo na Štajerskem, in na njegovo mesto v Štopiče pride Jožef Franke, poduč. v Dobropoljah. — Šolski nadzornik za kamniški okraj, M. Močnik, se je tej službi odpovedal. — Učitelja v c. k. vadnici v Ljubljani Mart. Ivanetič in Mih. Putrè sta dejana v pokoj.

 Današnjemu listu je pridjan Kazalec št. 3., 2 str.